

Jana Štěpánková

Intertextualita v odborném stylu: způsoby citování v humanitních a přírodních vědách
Intertextuality in Academic Writing: Citation in Soft and Hard Sciences

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, diplomová práce, 90 str. + příloha, červenec 2012

Posudek oponenta

Diplomová práce Jany Štěpánkové si klade za cíl porovnat způsoby, prostředky, frekvence a distribuci citací ve čtyřech vědních disciplínách. Navazuje tak rozsáhlou oblast empirického výzkumu, který ukazuje na různá epistemologická východiska a praxi vědních disciplín.

Práce je rozsáhlá a přináší velké množství srovnání a korelací, neboť vzájemně porovnána čtyři vědní disciplíny v řadě dílčích aspektů a dle očekávání nachází v jednotlivých bodech mezi nimi rozdíly. Teoretická část je koncipována, snad v souladu s tématem práce, jako vysoce intertextová a vyčerpávající, neboť podává rozsáhlý přehled sekundární literatury s množstvím odkazů k tématům jako vymezení akademického jazyka, diskurzních společností, vědeckého článku, typů citací zejména na základě přístupu Swales a Hylanda. Pokračuje v rozlišení tvrdých a měkkých vědních oborů, rozdíl mezi nimiž v postupech a metodách se projeví i ve způsobech předkládání výsledků vědecké činnosti, a které, jak si je autorka vědoma, nemá ostré hranice.

U množství odkazů nelze rozpoznat, zda autorka pracuje se zdroji přímo, či pouze s odkazy na tyto zdroje v jiných zdrojích: např. posl. odstavec str. 9, kde uvádí, že „*Swales agrees with Ard (1983), who considers ... This viewpoint is also shared by Bazerman (1983), who ...*“ – ani Ard ani Bazerman (oba 1983) přitom v autorčině bibliografii nejsou, obě zmínky jsou pouze ve Swalesově kapitole – je toto odpovídající způsob citace? Swales navíc v uvedené kapitole zmiňuje i další historický zdroj (kromě *Transactions*), který autorka neuvádí. Lze přímo říci, že „*Swales agrees ...*“, nebo spíše např. „*presents, mentions, quotes*“? Na následující stránce zmiňovaní De Oliviera (2006) ani Johns (1997) také nejsou v bibliografii. U citace Hewings et al. (2010) na str. 21 není zřejmé, na který z uvedených článků odkazuje, chyba ve jménu autora (Aksens) na str. 24, *Collins Cobuild Grammar Patterns* (1996) není v bibliografii (str. 29). Význam citace Flowerdew (2004) na str. 35? Na str. 28 ne zcela jasné uvedení počtu kategorií „*Thompson and Ye (1991) ... distinguish two types of categorisation of reporting verbs ... Thompson and Ye distinguish three categories of verbs*. V Tab. na str. 32 u skupiny 7 se typ podmětu neuvažuje?

Pro empirickou analýzu volí vědecké články z dějiny umění a lingvistiku coby zástupce měkkých věd a biologií a astronomii z věd exaktních a sestavuje odpovídající korpus článků (v popisu na str. 36 a 37 pak není zřetelné jeho složení: „*the isotextual type of corpus has been created for this analysis, each discipline being represented by two articles (?)*, str. 36, na str. 37 *eighteen articles from each discipline.*) Celkem tedy shromáždí 72 článků, které rozděljuje na dva subkorpusy (2x (9x4)), použité časopisy specifikuje k příloze A (jak byl zvolen počet 7 časopisů z každé disciplíny?).

Manuální analýza prvního subkorpusu skládajícího se ze 36 článků má za úkol načerpat slovesa a substantiva uvádějící integrované citace. Proč autorka ani v náznaku nezmiňuje výsledky tohoto pracného hledání, a to ani formou sumarizace, ani formou tabulky v příloze? Jaký je metodologický důvod pro to, aby následná důkladná analýza nebyla provedena na 36 článcích, které autorka četla, nýbrž na 36 zcela jiných, když kvantitativní výsledky lze očekávat podobné, navíc by bylo možno korigovat či popsat případné nedostatky korpusového vyhledávání? V druhém subkorpusu tedy prostřednictvím *AntConcu* vyhledává všechna *reporting verbs* a jejich tvary, jakož i odvozené nominální tvary (funguje tento postup i např. pro *description* nebo *belief*?), avšak práce, jak již bylo zmíněno, neobsahuje jejich seznam, dále vyhledává roky vydání a vlastní jména.

Část 3 podává přehled výsledků pro citace jiných a vlastní citace dělené dle typů na integrované, neintegrované (v Tabulkách 6-9, 10-18 by bylo přehlednější procentní vyjádření, v textu chybí Tabulka 14). Integrované citace potom dělí dle typu a kvantitativně vyhodnocuje. Dále se autorka zaměřuje na grafické znázornění rozložení citací v jednotlivých článcích. Náležitě uvádí počet citací a počet slov, z hlediska čtenářského hlediska by byl prospěšnější jejich poměr, tj. počet citací na 1.000 slov. Zkoumá i výskyt v jednotlivých částech článků (IMRD) – jak bylo toto technicky prováděno? Část 3.4 (a Příloha F) pak podává přehled *reporting verbs*, tentokrát bez nominalizací. Autorka patrně vyhledávala 139 sloves získaných manuální excerpcí - byla taková slovesa, která se objevila v manuální excerpci a ne v automatickém vyhledávání?

Jak vyplývá z uvedeného, představuje práce sofistikované zpracování velkého množství materiálu. Získané výsledky autorka přesvědčivě interpretuje a ilustruje. Teoretická část mohla být pojata úsporněji (některé předpoklady a výsledky předchozího výzkumu se opakují + nejasné citace). Výše formulované dotazy k metodologii autorka zodpoví během obhajoby. Po technické stránce jsou data i vlastní práce zpracovány na vysoké úrovni, totéž lze říci i o stránce jazykové (místy nejasná reference: např. odkaz demonstrativa *this* na str. 30, podobně *referred to by the writer of the current article* (str. 33), reference posesiva *its similarities* (str. 71)).

Závěr:

Jak vyplývá z výše uvedeného, splňuje předložená studie Jany Štěpánkové kritéria kladená na diplomové práce. K obhajobě ji proto doporučuji a předběžně hodnotím známkou *výborně* či *velmi dobře*.

PhDr. Pavlína Šaldová, Ph.D.